

«ОРТАЛЫҚ АЗИЯНЫҢ ЕЖЕЛГІ
ЖӘНЕ ДӘСТҮРЛІ ҚОҒАМДАРЫНЫҢ
ТАРИХИ-МӘДЕНИ МҰРАСЫ:
ЖАҢА АШЫЛЫМДАР МЕН
ПӘНАРАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР» атты
«XIII Оразбаев оқулары» халықаралық
ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ

20–21 мамыр, 2021 жыл

PROCEEDINGS
of International Scientific and Methodical Conference
«XIII Orazbayev Readings» on the theme
«HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE
OF ANCIENT AND TRADITIONAL SOCIETIES
OF CENTRAL ASIA:
NEW DISCOVERIES
AND INTERDISCIPLINARY RESEARCH»

20–21 may, 2021

МАТЕРИАЛЫ
международной научно-методической конференции
«XIII Оразбаевские чтения» по теме
«ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЕ
НАСЛЕДИЕ ДРЕВНИХ
И ТРАДИЦИОННЫХ ОБЩЕСТВ
ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ: НОВЫЕ ОТКРЫТИЯ
И МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ»

20–21 мая, 2021 г.

«ОРТАЛЫҚ АЗИЯНЫҢ ЕЖЕЛГІ ЖӘНЕ ДӘСТҮРЛІ ҚОҒАМДАРЫНЫҢ ТАРИХИ-МӘДЕНИ МҰРАСЫ:
ЖАҢА АШЫЛЫМДАР МЕН ПӘНАРАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР» атты
«XIII Оразбаев оқулары» халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ И СПОРТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТИ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК ОРТАЛЫҚ МУЗЕЙІ
«ТАҢБАЛЫ» ТАРИХИ-МӘДЕНИ ЖӘНЕ ТАБИҒИ МЕМЛЕКЕТТІК ҚОРЫҚ-МУЗЕЙІ
«ЕСІК» МЕМЛЕКЕТТІК ТАРИХИ-МӘДЕНИ ҚОРЫҚ-МУЗЕЙІ

«ОРТАЛЫҚ АЗИЯНЫҢ ЕЖЕЛГІ ЖӘНЕ ДӘСТҮРЛІ ҚОҒАМДАРЫНЫҢ ТАРИХИ-
МӘДЕНИ МҰРАСЫ: ЖАҢА АШЫЛЫМДАР МЕН ПӘНАРАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР» атты
«XIII Оразбаев оқулары» халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ

20–21 мамыр, 2021 жыл

PROCEEDINGS
of International Scientific and Methodical Conference
«XIII Orazbayev Readings» on the theme
«HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE OF ANCIENT AND TRADITIONAL SOCI-
ETIES OF CENTRAL ASIA: NEW DISCOVERIES AND INTERDISCIPLINARY RESEARCH»

20–21 may, 2021

МАТЕРИАЛЫ
международной научно-методической конференции
«XIII Оразбаевские чтения» по теме
«ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ ДРЕВНИХ И ТРАДИЦИОННЫХ ОБЩЕСТВ
ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ: НОВЫЕ ОТКРЫТИЯ И МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ»

20–21 мая, 2021 г.

Алматы
«Қазақ университеті»
2021

Редакция алқасының төрағасы

Ж.Қ. Түймебаев – филология ғылымдарының докторы
эл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің басқарма төрағасы-ректор

Редакциялық алқа:

Т.С. Рамазанов – эл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ғылыми-инновациялық жұмысы жөніндегі проректоры, ф.-м.ғ.д., ҚР ҰҒА корр.-мүшесі;
Нұрсан Әлімбай – Қазақстан Республикасы Мемлекеттік орталық музейінің директоры, профессор;
М.С. Ноғайбаева – эл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың тарих, археология және этнология факультетінің деканы, т.ғ.к., қауым.профессор;
Ә.Т. Төлеубаев – т.ғ.д., эл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың археология, этнология және музеология кафедрасының профессоры;
Ғ.Қ. Омаров – эл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың археология, этнология және музеология кафедрасының доценті;
Г.Р. Мұхтарова – «Есік» мемлекеттік тарихи-мәдени қорық-музейін директоры;
М.О. Амирғалиев – «Таңбалы» тарихи-мәдени және табиғи мемлекеттік қорық-музейінің директоры;
Ғ. Теміртон – PhD, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік орталық музейі директорының орынбасары.

Жауапты редактор

Р.С. Жуматаев – PhD, эл-Фараби атындағы ҚазҰУ
Археология, этнология және музеология кафедрасының меңгерушісі

Құрастырушы

Б.Б. Бесетаев, А.Е. Ергабылов

«Орталық Азияның ежелгі және дәстүрлі қоғамдарының тарихи-мәдени мұрасы: жаңа ашылымдар мен пәнаралық зерттеулер» атты «XIII Оразбаев оқулары» халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция материалдары / Жауапты ред. Р.С. Жуматаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 468 б.

ISBN 978-601-04-5517-7

«XIII Оразбаев оқулары» халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция материалдарының жинағына Қазақстан және іргелес өңірлердің археологиясы мен этнологиясының, музей ісінің бүгінгі күнгі өзекті мәселелеріне арналған зерттеулер енген. Материалдар жинағы археологтарға, этнологтарға, тарихшыларға және қалың көпшілікке арналған.

В сборник материалов международной научно-методической конференции «XIII Оразбаевские чтения» вошли актуальные исследования, посвященные современным проблемам археологии, этнологии музеологии Казахстана и сопредельных регионов. Материалы сборника предназначены археологам, этнологам, историкам и широкой общественности.

П.Н. Петров¹, А.О. Брагин², Е.Т. Шокай³

¹Центральный государственный музей РК

²Институт археологии им. А.Х. Маргулана

³Отрарский государственный археологический музей заповедник

г. Алматы, Казахстан

e-mail: ppnsainkhan@rambler.ru

КУЙРЫКТОБИНСКИЙ КЛАД СЕРЕБРЯНЫХ ТИМУРИДСКИХ МОНЕТ НАЧАЛА XV ВЕКА

В 1998 году на городище Куйрыктобе в рабаде был найден клад из 238 серебряных тимуридских монет. Клад был обнаружен в кувшине на поверхности, всего в 250 метрах к югу от городища. В настоящее время клад находится на постоянном хранении (КП 7061-7079 и КП 7222) в «Отрарском государственном археологическом музее заповеднике» (Туркестанская область, Отрарский район, село Шаульдер).

Куйрыктобе – городище в Отрарском оазисе, у впадения реки Арысь в Сырдарью (Отрарский район Южно-Казахстанской области, Казахстан). Открыто в 1951 году А.Н. Бернштамом; систематические раскопки проводились с 1981 (К.А. Акишев, К.М. Байпаков и др.). Памятник (датируется периодом от первых веков до XV в.н.э.) является одним из наиболее крупных объектов Отрарского оазиса. Он отождествляется с крупным городом Кедер, бывшем в X-XI вв. столицей округа Фараб. В плане укрепленная часть городища (шахристан) представляет собой трапециевидный бугор. В юго-западном углу находилась цитадель. Шахристан, как и цитадель, окружен стенами с башнями по периметру. Вокруг шахристана видны следы застройки – это остатки рабада.

В 2017 году была проведена отмывка монет и осуществлена предварительная атрибуция состава клада. В ходе аккуратной поверхностной расчистки монет, ввиду хрупкости металла, несколько мелких монет треснули и одна рассыпалась в порошок. Таким образом, для изучения и исследования оказались доступны 237 серебряных монет конца XIV начала XV вв.

Состав изученного клада с метрологическими характеристиками каждого экземпляра представлен в таблице 1.

Таблица 1

Полный состав Отрарского клада

№ п/п	Эмитент	Монетный двор	Год, г.х.	Вес, г	Размер, мм	Публикация
1	2	3	4	5	6	8
1	Махмуд хан и амир Тимур	Арзинджан	нет	5,91	24x26	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №32.
2	Махмуд хан и амир Тимур	(Арзинджан)	нет	5,48	22x29	
3	Суйургатмиш хан и амир Тимур	(Астарабад)	78(9)	6,98	30	Z/119765*
4	Махмуд хан и амир Тимур	(Астарабад)	нет	5,99	28	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №65.
5	Махмуд хан и амир Тимур	Ахлат	Утрачен	5,49	28	
6	Махмуд хан и амир Тимур	Бакуйя	нет	5,61	26	
7	Махмуд хан и амир Тимур	Вастан	Утрачен	5,95	25	
8	Махмуд хан и амир Тимур	Вастан	Утрачен	5,35	26	
9	Махмуд хан и амир Тимур	Вастан	Утрачен	5,14	22x27	Подражательные надписи
10	Махмуд хан и амир Тимур	Вастан	Утрачен	5,14	24x28	Двойной удар

* Z – zeno.ru, Z/ № монеты.

11	Махмуд хан и амир Тимур	Вастан	Утрачен	5,62	23x27	
12	Махмуд хан и амир Тимур	(Вастан)	Утрачен	5,94	-	
13	Махмуд хан и амир Тимур	(Вастан)	Утрачен	-	-	Танга
14	Махмуд хан и амир Тимур	Вастан	(7)9х	5,76	26	
15	Махмуд хан и амир Тимур	Вастан	79х	5,87	24x26	
16	Махмуд хан и амир Тимур	(Вастан)	Утрачен	5,91	-	
17	Махмуд хан и амир Тимур	Вастан	(79)9?	6,07	24x30	
18	Махмуд хан и амир Тимур	Дамган	нет	5,59	27	
19	Махмуд хан и амир Тимур	Дарбэнд	нет	5,96	26	
20	Махмуд хан и амир Тимур	(Джурджан)	Утрачен	5,84	-	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1931,1932.
21	Махмуд хан и амир Тимур	(Джурджан)	Утрачен	6,05	26	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1931,1932.
22	Махмуд хан и амир Тимур	Йезд	797	6,07	26	
23	Махмуд хан и амир Тимур	Йезд	797	5,85	24	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №437.
24	Махмуд хан и амир Тимур	Йезд	798	6,1	26	
25	Махмуд хан и амир Тимур	Йезд	(799)	6,01	26	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №480.
26	Махмуд хан и амир Тимур	Йезд	нет	1,52	18	
27	Махмуд хан и амир Тимур	Йезд?	Утрачен?	1,54	17	
28	Махмуд хан и амир Тимур	Кашан	нет	5,94	24	
29	Махмуд хан и амир Тимур	Кашан	нет	5,97	26	
30	Махмуд хан и амир Тимур	Кашан	Утрачен	5,7	26	
31	Махмуд хан и амир Тимур	Кирман	нет	5,83	23x27	
32	Махмуд хан и амир Тимур	Кум	нет	6,03	27	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №754.
33	Махмуд хан и амир Тимур	(Кум)	нет	5,57	25	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №749-753.
34	Махмуд хан и амир Тимур	(Кум)	нет	5,73	23x27	
35	Махмуд хан и амир Тимур	(Кум)	нет	5,92	25x28	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №751.
36	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	(Кум)	нет	5,98	26	
37	Махмуд хан и амир Тимур	Лар	79х	6,24	27	
38	Махмуд хан и амир Тимур	(Лар)	нет	5,91	26	

39	Махмуд хан и амир Тимур	Сабзавар	нет	6,08	27x31	
40	Махмуд хан и амир Тимур	Савех	Утрачен	6,01	22x28	
41	Суйургатмиш хан и амир Тимур	Самарканд	783	0,99	16	
42	Суйургатмиш хан и амир Тимур	(Самарканд)	784	1,1	16	Цифра 4 выполнена зеркально. Обломана
43	Суйургатмиш хан и амир Тимур	Самарканд	784	1,3	16	
44	Суйургатмиш хан и амир Тимур	(Самарканд)	784	1,46	18	Разновидность Z/784
45	Суйургатмиш хан и амир Тимур	Самарканд	784	1,36; 1,52; 1,30; 1,10; 1,16	16; 17; 16; 16; 16	Разломана на 2 половинки
50	Суйургатмиш хан и амир Тимур	(Самарканд)	(78)5	1,25	16	
51	Суйургатмиш хан и амир Тимур	Самарканд	785	1,5	16	
52	Суйургатмиш хан и амир Тимур	Самарканд	785	1,44	17	
53	Суйургатмиш хан и амир Тимур	(Самарканд)	785	1,52	16x17	
54	Суйургатмиш хан и амир Тимур	Самарканд	(7)85	1,5	17	
55	Суйургатмиш хан и амир Тимур	Самарканд	785	1,28	16	
56-60	Суйургатмиш хан и амир Тимур	(Самарканд)	785	1,39; 0,98; 1,59; 1,52; 1,15	15; 15; 17; 16; 17	
61	Суйургатмиш хан и амир Тимур	Самарканд	785	1,49	16	
62	Суйургатмиш хан и амир Тимур	Самарканд	785	1,47	17	
63	Суйургатмиш хан и амир Тимур	(Самарканд)	785	1,5	16	
64	Суйургатмиш хан и амир Тимур	(Самарканд)	785	1,39	17	
65	Суйургатмиш хан и амир Тимур	(Самарканд)	(7)85	1,2	17	Обломана
66	Суйургатмиш хан и амир Тимур	Самарканд	(78)5	1,4	16	Обломана
67-77	Суйургатмиш хан и амир Тимур	Самарканд	785	1,55; 1,26; 1,54; 1,50; 1,47; 1,47; 1,53; 1,42; 1,26; 0,94; 1,49	18; 16; 16; 17; 16; 16; 17; 16; 16; 16; 17	
78	Суйургатмиш хан и амир Тимур	(Самарканд)	(7)85	1,39	18	Обломана

79	Суйургатмиш хан и амир Тимур	(Самарканд)	785	1,36	16	
80	Суйургатмиш хан и амир Тимур	(Самарканд)	(7)85	1,47	16	
81	Суйургатмиш хан и амир Тимур	Самарканд	785	1,54	15x17	
82	Суйургатмиш хан и амир Тимур	Самарканд	(78)5	1,46	17	Z/4058
83	Суйургатмиш хан и амир Тимур	(Самарканд)	(78)5	1,51	17	Z/4058
84	Суйургатмиш хан и амир Тимур	Самарканд	786	1,64	16	
85	Махмуд хан и амир Тимур	(Самарканд)	790	1,41	18	
86	Махмуд хан и амир Тимур	(Самарканд)	790	1,34	18	Края обломаны
87	Махмуд хан и амир Тимур	(Самарканд)	(7)90	1,48	18	Обломана
88-90	Махмуд хан и амир Тимур	(Самарканд)	790	1,47; 149; 1,45	18; 19; 18	
91	Махмуд хан и амир Тимур	(Самарканд)	790	1,33	17	Обломана
92	Махмуд хан и амир Тимур	(Самарканд)	7(9)0	1,43	16	
93	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	790	1,45	17	Обломана
94	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	(79)0	1,35	18	Обломана
95-98	Махмуд хан и амир Тимур	(Самарканд)	790	1,52; 1,49; 1,52; 1,78	16x18; 18; 17x20; 19	
99	Махмуд хан и амир Тимур	(Самарканд)	(7)91	1,29	17	
100-101	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	791	1,35; 0,86	17; 16	
102	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	(79)1	1,25	17	Отверстие, обломана
103	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	791	1,31	16	Обломана
104-107	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	791	1,50; 1,35; 1,41; 1,50	16; 16; 19; 18	
108	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	(7)91	1,2	17	Обломана
109	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	(79)2	1,48	17	Следы ушка
110-112	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	792	1,47; 1,54; 1,65	16; 17; 15x18	
113	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	(7)93	0,64	16	Монета разломана на части. Плохой метал.
114	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	793	1,49	16	
115	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	793	1,41	18	Обломана

116	Махмуд хан и амир Тимур	(Самарканд)	(79)3	0,59	16	Монета разломана на части. Плохой металл.
117-121	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	793	1,62; 1,52; 1,49; 1,50; 1,50	16; 18; 18; 18; 17	
122	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	794	1,59	17	
123-126	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	796	1,58; 1,48; 1,52; 1,60	18; 17; 17; 18	
127	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	798	1,41	15	
128	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	799	1,44	16	
129-130	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	800	1,53; 1,38	18; 16	
131 - 132	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	801	1,46; 1,44	17; 16	
133	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	801	1,55	18	
134	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	801	1,17	15	Края обломаны
135	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	802	1,32	16	
136	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	802	1,54	16	
137	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	Утрачен	1,49	17	
138	Махмуд хан и амир Тимур	Самарканд	Утрачен	1,4	17	Края обломаны
139	Махмуд хан и амир Тимур	(Самарканд)	Утрачен	1,32	17	
140	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Самарканд	803	1,47	16	
141	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Самарканд	803	1,37	16	Z/43273
142	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Самарканд	805	1,44	15	
143-146	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	(Самарканд)	(80)5	1,30; 1,51; 1,59; 1,50	17; 16; 16; 17	Обломана (вес 1,30)
147	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Самарканд	806	1,55	16	
148	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Самарканд	806	1,57	17	
149	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Самарканд	(80)7	1,56	16	
150	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Самарканд	807	1,5	17	

151	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Самарканд	(80)7	1,57	14x17	Z/43276
152-154	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Самарканд	807	1,48; 1,46; 1,37	17; 16; 16	
155	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Самарканд	Утрачен	1,49	15	
156	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	(Самарканд)	Утрачен	1,4	18	
157	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Самарканд	Утрачен	1,53	16	
158	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	707 [†]	1,35	16	
159	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	7(07)	1,4	14x18	
160	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	707	1,59	17	
161	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	707	1,52	16	
162	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	(70)7	1,54	17	
163	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	(70)7	1,53	16	
164	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	(70)7	1,47	17	
165	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	707	1,55	19	
166	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	707	1,52	17	
167	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	707	1,56	16	
168	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	707	1,55	17	
169	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	707	1,56	17	
170	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	(70)7	1,43	16	
171	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	(70)7	1,21	17	
172	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	(Самарканд)	Утрачен	1,41	17	Края обломаны
173	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	Утрачен	1,04	17	Края обломаны
174	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	Утрачен	1,22	17	
175	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	Самарканд	(808)	1,47	15	Z/90174
176	Махмуд хан и амир Тимур	Симнан	нет	5,78	26	обломана
177	Махмуд хан и амир Тимур	Султанийа	(7)9x	5,75	25x30	
178	Махмуд хан и амир Тимур	Табриз	79(9)	5,78	26	
179	Махмуд хан и амир Тимур	Табриз	(79)9	5,88	26	

[†] Год на монете указан, как 707, то есть 808 /1405-1406 г. Тип 23 по (Настич, 2007, с. 158).

180	Махмуд хан и амир Тимур	Табриз	нет	-	-	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1252. Танга.
181	Махмуд хан и амир Тимур	Табриз	79(9)	5,77	27	
182	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Табриз	нет	-	-	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1260. Танга.
183	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Мадинаг Таус	(804)	4,78	29	Монета обломана.
184	Махмуд хан и амир Тимур	Хваризм	Утрачен	1,37	16x18	
185	Махмуд хан и амир Тимур	Хваризм	Утрачен	1,27	16	
186	Махмуд хан и амир Тимур	Хваризм	Утрачен	1,13	16	обломана
187	Махмуд хан и амир Тимур	Хваризм	Утрачен	1,46	16	Z /115558
188	Махмуд хан и амир Тимур	Херат	Утрачен	6,02	-	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1621. Танга.
189	Махмуд хан и амир Тимур	(Херат)	Утрачен	5,78	26x29	
190	Махмуд хан и амир Тимур	(Херат)	Утрачен	6,01	27	
191	Махмуд хан и амир Тимур	(Херат)	Утрачен	5,39	27	Обломана. Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1619.
192	Махмуд хан и амир Тимур	(Херат)	Утрачен	5,95	26	
193	Махмуд хан и амир Тимур	(Херат)	792	5,99	27	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1412,1413,1419.
194	Махмуд хан и амир Тимур	(Херат)	(792)	5,54	27	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1387-1411.
195	Махмуд хан и амир Тимур	(Херат)	793	5,84	26	
196	Махмуд хан и амир Тимур	(Херат)	794	6,09	25x28	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1420-1421.
197	Махмуд хан и амир Тимур	Херат	79x	5,99	27	Обломана.
198	Махмуд хан и амир Тимур	(Херат)	Утрачен	-	-	Танга.
199	Махмуд хан и амир Тимур	(Херат)	Утрачен	5,33	26	
200	Махмуд хан и амир Тимур	Херат	Утрачен	3,91	26	плохой металл, обломана
201	Махмуд хан и амир Тимур	(Херат)	Утрачен	5,57	25	
202	Махмуд хан и амир Тимур	Херат	Утрачен	6,1	26	
203	Махмуд хан и амир Тимур	Херат	Утрачен	5,37	27	Отверстие
204	Махмуд хан и амир Тимур	Херат	Утрачен	5,84	25	
205	Махмуд хан и амир Тимур	(Херат)	Утрачен	5,05	27	

206	Махмуд хан и амир Тимур	(Херат)	795?	5,54	28	
207	Махмуд хан и амир Тимур	(Херат)	Утрачен	5,65	27	Обломана. Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1536.
208	Махмуд хан и амир Тимур	Херат	79х	6	26	
209	Махмуд хан и амир Тимур	Херат	796	5,99	26	Обломана. Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1529.
210	Махмуд хан и амир Тимур	Херат	нет	6,09	29	
211	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Херат	804	5,9	26	
212	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Херат	804	4,73	26	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1711.
213	Махмуд хан и амир Тимур	Хувайза	нет	5,8	25	
214	Махмуд хан и амир Тимур	Шабанкара	798	5,68	27	
215	Махмуд хан и амир Тимур	Шамахи	нет	6,01	24x28	
216	Махмуд хан и амир Тимур	Шамахи	Утрачен	5,96	-	
217	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	Шамахи	Утрачен	6,02	24x27	
218	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	(Шамахи)	Утрачен	5,72	-	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1821.
219	Махмуд хан и амир Тимур	Шейх Абу Исхак	(79)7	5,19	25	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1836. Обломана.
220	Суйургатмиш хан и амир Тимур	нет	нет	6,93	27	
221	Махмуд хан и амир Тимур	Утрачен	нет	1,42	18	подражательные надписи. Обломана.
222	Махмуд хан и амир Тимур	Утрачен	Утрачен	1,53	18	
223	Махмуд хан и амир Тимур	Не прочтен	нет	5,49	26	Z/215482, 220289.
224	Махмуд хан и амир Тимур	нет	нет	6,02	27	
225	Махмуд хан и амир Тимур	нет	нет	4,58	24	
226	Махмуд хан и амир Тимур	Утрачен	Утрачен	5,76	28	Байтанаев, Брагин, Петров, 2014, №1931,1932.
227	Махмуд хан и амир Тимур	нет	нет	5,81	-	Танга.
228	Махмуд хан и амир Тимур	нет?	нет	5,97	-	Симнан? Танга.
229	Махмуд хан и амир Тимур	нет?	нет	6,43	28	Симнан? Танга.
230	Махмуд хан и амир Тимур	Утрачен	нет	5,97	25	

231	Махмуд хан и амир Тимур	Утрачен	Утрачен	5,05	29	Обломана.
232	Махмуд хан и амир Тимур	Утрачен	Утрачен	-	-	Танга
233	Махмуд хан и амир Тимур	Утрачен	Утрачен	5,58	-	Танга
234	Махмуд хан и амир Тимур	Утрачен	Утрачен	5,78	-	Танга
235	Махмуд хан и амир Тимур	Утрачен	Утрачен?	5,84	27	
236	Махмуд хан и амир Тимур	Утрачен	Утрачен?	5,63	28	
237	Махмуд хан и амир Тимур	Утрачен	Утрачен	3,82	26	Обломана.

Многие мири были описаны ранее, например, в работах (Брагин, Камышев, 2013, с. 103-109). В 2005 году Музеем проводилась экспертиза пробы металла части монет клада в Алматинском филиале АО «Национальный центр экспертизы и сертификации». Монеты оказались высокопробными – 990° проба. Все монеты клада принадлежат тимуридскому чекану, в нем нет примеси инородных монет или экземпляров предшествовавших династий. В клада не выявлено надчеканенных экземпляров. Хочется отметить экземпляр танга Кирмана под № 31 (фото 1/31).

Фото. 1/31. Серебряная танга монетного двора Кирман с именами эмитентов: Махмуд хан и амир Тимур

Наименование монетного двора нанесено на оборотной стороне монеты в нижней части фигурного картуша в виде витиеватой лигатуры. На монетах мири самаркандского чекана 784/1382-1383 г. (№44-49) последняя цифра года имеет специфичное написание и его очень легко спутать с цифрой 5. Аналогичный экземпляр можно встретить в базе восточных монет zen.ru под №784. Всего в клада присутствует продукция 26 монетных дворов: Арзинджан, Астарабад, Ахлат, Бакуйя, Вастан, Дамган, Дарбанд, Джурджан, Йезд, Кашан, Кирман, Кум, Лар, Сабзавар, Савех, Самарканд, Симнан, Султанийя, Табриз, Мадинат Таус, Хваризм, Херат, Хувайза, Шабанкара, Шамахи и Шейх Абу Исхак. Не все монеты клада датированы, на некоторых год выпуска не сохранился или не был проставлен. Не на всех экземплярах монет можно прочесть наименование монетного двора, ввиду плохой сохранности или иных объективных причин.

Распределение монет по номиналам показывает существенное преобладание мелкой фракции танги – *мири*. Их в клада 143 штуки и датируются они годами 783/1381-1382 по 808/1405-1406 гг. включительно. Остальные монеты более крупного номинала – *танга*, их в клада 94 экземпляра. Состав клада по эмитентам и номиналам приведена в таблице 2.

Эмитентный состав Куйрыктобинского клада 1998 г.

№ п /п	Эмитент	Кол-во, шт.	Количество во монет, в % от номинала	Количество во монет от % от общего числа монет
Танга				
1	Суйургатмыш хан и амир Тимур	2	2,12	0,84
2	Махмуд хан и амир Тимур	85	90,43	35,86
3	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	7	7,45	2,95
Мири (данг) = 1/4 танга				
1	Суйургатмыш хан и амир Тимур	44	30,76	18,57
2	Махмуд хан и амир Тимур	63	44,06	26,58
3	Махмуд хан и амир Тимур и Мухаммад-Султан	18	12,59	7,60
4	Мухаммад-Джахангир и Халил-Султан	18	12,59	7,60
Всего:		237	-	100

Самая старшая монета клада – выпуск Суйургатмиш хана и амира Тимура 783/1381-1382 г., а младшая – мири Мухаммада-Джахангира и Халил-Султана чекана Самарканда 808/1405-1406 г. В клада полностью отсутствует номинал танга эмитентов Мухаммада-Джахангира и Халил-Султана, несмотря на то, что их выпуск по количеству был значительным и начался в Самарканде с 808/1405-1406 г.

Определяющими факторами в установлении года тезаврации клада может служить наличие мири 808/1405-1406 года, отсутствие монет крупного номинала этого правителя, а также полное отсутствие надчеканенных экземпляров, которое началось с 811/1408-1409 года (Брагин, Делинский, 2013, с. 115-119). В данном случае, основываясь на вышесказанном можно с определенной долей уверенности утверждать, что кладик был сокрыт именно в 808/1405-1406 году. Куйрыктобинский клад 1998 г. не является комплексом длительного накопления и в определенной степени характеризует денежную массу, находившуюся в обращении на данной территории. Сумма денег не велика (всего 94 танга и 143 мири или в пересчете 129 танга и 3 мири) и основная масса – мелкие монеты это *мири* (=1/4 танга). Если учесть рассыпавшуюся при чистке одну монету *мири* (неучтенной при анализе клада), то получается при пересчете в крупный номинал, вполне круглая сумма в 130 танга.

Изучение монет клада в комплексе фиксирует и подтверждает тот факт, что после смерти основателя государства и родоначальника новой правящей династии амира Тимура в обороте находились монеты старого образца, о чем сообщалось и ранее (Брагин, Камышев, 2013, с. 101-114; Массон, 1969, с. 51-63). Чеканка собственной монеты Халил-Султана в первые годы правления не вытеснила с рынка деньги прежних образцов. Существенное превосходство мелкого номинала в клада над крупным, может говорить о специфике товарно-денежных отношений на местных рынках.

Изучение клада обнаруживает кардинальное изменение состава монетной массы на рынках Средней Азии в начале XV в., т.е. смены денежной политики, направленной на пресечение обращения иностранных монет на территории тимуридского государства! Подобные факты фиксируются систематически (Брагин, Камышев, 2013, с. 101-114; Массон, 1969, с. 51-63). Это свидетельствует об укреплении товарно-денежных отношений в государстве и пристальном контроле за денежным обращением со стороны власти.

Литература

Байтанаев Б.А., Брагин А.О., Петров П.Н. Сайрамский клад тимуридских монет. Каталог: книга 1. Алматы: Институт археологии им. А.Х. Маргулана, 2014. – 812 с.

Брагин А.О., Делинский И.И. Новые факты из истории денежного обращения Мавераннахра в эпоху правления Тимурида Халил-Султана // Нумизматика Золотой Орды. Научный ежегодник. Выпуск 3. Казань: Изд-во Института истории АН РТ, 2013. С. 115-119.

Брагин А.О., Камышев А.М. Джалал-Абадский клад серебряных монет Тимуридов начала XV в. // Нумизматика Золотой Орды. Научный ежегодник. Выпуск 3. Казань: Изд-во Института истории АН РТ, 2013. С. 101-114.

Настич В.Н. Ещё о самаркандском чекане Тимура и первых Тимуридов // Роль города Самарканда в истории мирового культурного развития: Материалы международного научного симпозиума, посвященного 2750-летию юбилею Самарканда. Ташкент-Самарканд: изд. «Фан» АН Республики Узбекистан, 2007, с.152–160, илл.

Массон М.Е. К истории монетного чекана Средней Азии периода правления Тимура и Халил Султана // Общественные науки в Узбекистане. Ташкент, 1969, № 8–9. С. 51-63.

Z – Нумизматическая база восточных монет. (www.zeno.ru).

A HOARD OF SILVER TIMURID'S COINS FROM THE BEGINNING OF THE XV CENTURY FROM KUIRYKTOBE

For the first time, a hoard of silver coins of the Timurids of the early XV centuries is published. The treasure was found in 1998 in Kuiryktobe. It is kept in the museum "Otrar State Archaeological Museum Reserve" in the village of Shaulder, Turkestan region. The article provides a description of the treasure and discusses the issues of monetary circulation. The treasure consists of 238 silver coins of the Timurid dynasty. Most of the coins are small-denomination *miri*. The total amount of money in the treasure is 130 tangas (when recalculated). The time of the treasure's tezavration is set in 808/1405-1406. The hoard contains coins by 25 mints, but most of them are from Samarkand. The study of the treasure allows us to see the change in the composition of the coin mass in the markets of Central Asia at the beginning of the XV century. Silver coins of foreign issues were removed from circulation, and coins with countermarks are also missing. The state of affairs indicates a change in monetary policy in the state. Close control over the money circulation by the authorities is evidence of ensuring the issuer's right to sikka, i.e., first of all, income from the minting of coins in the state. It is necessary to note the importance of publishing new treasures. The published material helps to further study and understand the general issues of money circulation in the Otrar region.

А.Б. Сулейменов

Ықылас атындағы халық музыкалық аспаптар музейі

Алматы қ., Қазақстан

abzal-1990@mail.ru

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ МУЗЫКАЛЫҚ АСПАПТАР АРХЕОЛОГИЯСЫ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Музыкалық аспаптардың адамзат тарихында алатын орны ерекше. Қай заманды алып қарасақ та адам өзінің ішкі күйін, қуанышы мен қайғысын осы музыкалық аспаптар арқылы білдіріп отырғаны анық. Сондықтан, дыбыс шығаратын құралдар ежелден белгілі екендігін айта аламыз. Бұған дәлел ретінде, соңғы жылдары аспаптану және археология ғылымдарында жүргізіліп жатқан зерттеулер болып отыр.

1963 жылы Ресейдің Саратов облысы Усть-Курдюм елді-мекені жанында, көшпенділердің жерлеу кешенінен қазба жұмыстары барысында археолог И.В. Синицын XIII–XIV ғасырларға жатқызылатын аспапты тапты (Гарустович Г.Н., Ракушин А.И., Яминов А.Ф., 1998, с. 213). Қазіргі таңда бұл музыкалық құрал Саратов тарихи-өлкетану музейінде сақтаулы тұр. 1989 жылы музыкалық аспаптың көшірмесін белгілі шебер В.А Шушкевич қалпына келтіріп жасаған болатын. Қазіргі таңда бұл тарихи музыкалық аспаптың көшірмесі Ықылас атындағы халық музыкалық аспаптар музейінде көрермен назарына ұсынылып келеді.

Аталмыш аспап көп жылдар бойы ыспалы музыкалық құрал ретінде сипатталып, зерттеуші ғалымдар назарынан тыс қалған. Тек 2005 жылы «Золотая Орда. История и культура. Каталог выставки» атты еңбекте Мемлекеттік Эрмитаждың жетекші ғылыми қызметкері Марк Крамаровский аспаптың қобыз екенін негіздеген болатын («Золотая Орда. История и культура. Каталог выставки», 2005: 206).

Саратовтың қобыздың XIII-XIV ғасырларға жатқызылатындығы бұл аспаптың Алтын Орда заманында пайдаланылғандығын көрсетеді. Аспаптың жалпы ұзындығы 97 см құрайды. Археологиялық қазбадан кейін бұл музыкалық құрал былай сипатталады: «Табылған музыкалық аспап – 3 ішекті ыспалы, сопақша формалы іші қуыс корпус, 3 құлақ бекітілетін күрек пішіндес басы бар. Табылған кезде тері мембранасы сақталған» (Гарустович Г.Н., Ракушин А.И., Яминов А.Ф., 1998: 213). Одан басқа аспап шанағының төменгі жағы сопақша келіп, ойнауға ыңғайлы болу үшін тіреуіш

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ

Ноғайбаева М.С. Кіріспе сөз.....	3
Әлімбай Нұрсан Қазақстан Республикасы Мемлекеттік орталық музейіне 190 жыл.....	4

ҰЛЫ ДАЛАНЫҢ ЖЕТИ ҚЫРЫ ЖӘНЕ ЕУАЗИЯ АРХЕОЛОГИЯСЫ

Тілеукабыл Ж.Ж. Солтүстік-Шығыс Арал маңында орналасқан ежелгі дәуірдің археологиялық ескерткіштері.....	6
Баянова Ж.К. Строительство архитектуры Ботайского жилища.....	10
Төлеубаев Ә.Т., Шакенов С.Т., Ермағамбетов А.Е. Тарбағатайдағы қола дәуірінің Сабырбай қорымында жүргізілген зерттеу жұмыстары.....	14
Мерц И.В., Рогожинский А.Е. Андроновское поселение Елеке сазы в Тарбағатае.....	23
Марсадолов Л.С. Сакральные пути для живых и мёртвых в I тыс. до н.э. (по материалам курганов и петроглифов Центральной Азии)	27
Ямаева Е.Е. Солнечная тамга алтайцев и изображения колесниц на скалах: в контексте интерпретации материалов пазырыкской культуры Горного Алтая.....	44
Кариев Е.М., Самратова Д.Б. Основные этапы научного поиска в археологии (в свете некоторых аспектов общенаучной методологии и исторического источниковедения)	48
Подушкин А.Н., Мякишева О.А. Работы Культобинского отряда археологической экспедиции Центрального государственного музея РК в 2013 году	55
Қалыш А.Б., Аққалиева А.Ш. Письменные источники о сарматских племенах в трудах античных авторов	70
Утубаев Ж.Р., Сүйіндікова М.Қ. Бәбіш мола кешенінің керамикалық материалдары (2020 жылғы қазба бойынша)	76
Утубаев Ж.Р., Шағирбаев М.С. Бәбіш мола қалашығынан табылған жануар сүйектерінің археозоологиялық талдаулары (2020 жылғы материалдар бойынша)	83
Мякишева О.А. Исследование усуньских курганов на могильнике Актерек (материалы археологической экспедиции Центрального государственного музея РК)	93
Ерсариев А.М. Жетісу ежелгі көшпелілерінің қару-жарақ коллекциясы (Актерек қорымы материалдары негізінде ҚР МОМ қорынан)	99
Худяков Ю.С., Борисенко А.Ю. Характерные особенности военного искусства древних тюрок в период образования Первого тюркского каганата.....	104
Шайкен Ж.А. Древнетюркская каменная архитектура степной зоны.....	107
Bahar Hasan Memorial tomb of Bilge khan and turkish Archeology.....	112
Торежанова Н.Ж. Полевые археологические исследования кургана №10 могильника Актерек (материалы археологической экспедиции Центрального государственного музея РК)	120
Айтқали А.К., Жунисханов А.С., Исин А.И., Рахманкулов Е.Ж. Курганы Қарасу-Үштөбе.....	124
Хасан Аксой Наскальные рисунки в историческом процессе: оценка значительных этапов дифференциации	129
Ақымбек Е.Ш., Шағирбаев М.С., Нұрғали Н.Б. Шу өңірінен жаңадан ашылған ортағасырлық төрткүлдер (2018–2020 жылдардағы зерттеу жұмыстары бойынша)	137
Молдахмет А. Ортағасырлық Қышқала (Баршынкент): эпостық деректерде.....	151
Рахимов Н.Т. Полевой сезон в период пандемии: раскопки в крепости Худжанда.....	154
Жұмай Г. Жетісу өңіріндегі қалалық мәдениет және ортағасырлық ескерткіштер	160
Петров П.Н., Брагин А.О., Шокай Е.Т. Куйрыктобинский клад серебряных тимуридских монет начала XV века.....	163
Сүлейменов А.Б. Қазақстандағы музыкалық аспаптар археологиясы мәселелері.....	173
Гильманова Н.Ф. Возрождённый из руин.....	175
Полев Е.В., Дикий Я.В. Научное наследие Е.А. Хамзиной в археологических коллекциях ИМБТ СО РАН.....	180
Нуржанов А.А., Шағирбаев М.С. Археозоологические исследования костных остатков из средневекового городища Кастек (по материалам раскопок 2020 г.)	185
Суатаева Д.С. Ортағасырлық Талғар қалашығынан шахмат тасының табылуы мен зерттелу тарихы	193
Сатаева Б.Е. Ортағасырлық Рахат археологиялық кешенінен табылған қыш бұйымдардың жасалу ерекшеліктері мен атқаратын қызметі (2020 жылғы археологиялық қазба жұмысының есебі негізінде).....	197

ЭТНОГРАФИЯ ҒЫЛЫМЫНДАҒЫ ЖАҢАШЫЛДЫҚ ЖӘНЕ ДӘСТҮР

Әлімбай Нұрсан Қазақстан Республикасы Мемлекеттік орталық музейі қорындағы Абайдың өмірбаяны мен шығармашылығына байланысты бес түпнұсқа-қолжазбалар жөнінде	206
--	-----

Курбанова М.Б. Традиционные мясные блюда Бухарского оазиса как фактор взаимодействия оседлых и кочевых культур (конец XIX в. – начало XX в.).....	215
Шалманова А.Б. Қандастардың қазақстандық қоғамда бейімделуі (Ақтөбе облысы мысалында).....	221
Чадамба Л.Д. Историко-культурное наследия Тувы: проблемы изучения и сохранения	225
Курбанов Ф.Г. История суфизма в музейных экспонатах.....	228
Омарбеков Т.О. Қазақ ру-тайпаларының ұрандарына айналған символдық тарихи тұлғалар.....	232
Батырева С.Г. Традиционное жилище калмыков в призме мировидения номадов	237
Ермекбаева А. Этнографиялық коллекцияның қорлану үрдісінің бастауы, бағыттары және құрамы.....	241
Зунунова Г.Ш. «Вещный мир» узбеков: локальные практики гендерного форматирования	245
Ескекбаев Д. XX ғасырдың екінші жартысындағы ауыл тарихы немесе тағдыры тарих болған тұлға туралы.....	253
Ескекбаев Д. Шағын ауыл топонимикасы тарихнамалық дерек ретінде	259
Кистаубаева А.К. Социально-демографические характеристики казахской диаспоры во Франции.....	266
Медведев В.В. Индигенные сообщества в городском пространстве: специфика и практики повседневности	272
Атығаев Н.Ә., Жандосова З.Ә. Қазақ хандығы тарихын зерттеудегі <i>Тарих-и Алфи</i> шығармасындағы деректердің құндылығы жайында	279
Бекназаров Р.А., Искендиоров С.Р. Обычаи и обряды казахов в условиях глобализации.....	283
Солтиева Б.Ш. Қазақ мәдениетіндегі сал-серілік дәстүрінің эстетикалық ерекшеліктері.....	286
Жапақова Г.С. Казахское декоративно-прикладное искусство.....	290
Сабденова Г.Е., Усерова А.Н. Ұлттық ислами тәрбиенің кейбір қырлары.....	293
Морякова М.Т. Түрік зерттеушілерінің еңбектеріндегі көшпелі халықтар мәдениетінің ерекшеліктері жөнінде	297
Смагулов Б.К. «Солтүстік қазақ жазығы» өңіріндегі қазақтардың жерлеу салты және оның кейбір тарихи-этникалық параллелдері.....	300
Сабденова Г.Е., Усерова А.Н. Қазақи тәлім мен діни тәрбиенің кейбір тарихи-құқықтық сауалдары.....	305
Сихымбаева К.Б. Дерматоглификалық зерттеулердегі қазақтардың этногенетикалық аспектісі.....	309
Картаева Т.Е., Есенаманова А.С. Сыр өңірі қазақтарының тарихи демографиясы: көшпелілер мен отырықшылардың арасалмағы (XIX ғасырдың аяғы – XX ғасырдың басы)	315
Шойбеков Р.Н. Құстар әлемімен байланысты қалыптасқан кейбір бейнелі сөз орамдарының лингвомәдени семантикасы	324
Қақабаев Б.С. Тері өңдеу ісі – қазақтың дәстүрлі кәсіпкерлігінің негізгі бағыттарының бірі	327
Ниязова М.И. Традиции и обряды казахов Учкудукского района Навоийской области (Узбекистан).....	332
Құлназарова Г.С. Түркияның Ташкенті	337
Болсынбек Т. Жүн ұқсату үрдісіндегі халықтық атаулар мен ұғымдар.....	339
Жандосова З.А., Атығаев Н.А. Из истории казахско-сафавидских отношений: письмо Аббас-шаха II к казахскому хану Тауке.....	344

МУЗЕЙ ІСІ ЖӘНЕ МӘДЕНИ МҰРА

Кистаубаева А.К. Фотодокументальные материалы об истории Верного из фондов Центрального государственного музея РК.....	348
Кепин Д.В., Титова Е.Н. Использование этнографических моделей при создании интерьерных тематико-экспозиционных комплексов (По материалам эпохи бронзы Украинского Полесья).....	354
Мукашев Ж.Б. Таңбалы тас тарихи ескерткіштерін музейлендіру	362
Бисембаев А.А., Сарсенов Ш., Уразова А.Б. Қазіргі кездегі әлемдік музейлердің даму перспективасы.....	364
Ершат А. Қытай мәдениетіндегі фарфор ыдыстары.....	367
Рахманкулов Е.Ж. Опыт создания исторического поселения эпохи бронзы в рамках национального парка «Бозок».....	372
Жұбатқанова Қ.Ж. Ақтөбе облысы қазақтарының материалдық мәдениетін музей коллекциясы арқылы талдау.....	376
Ахметжан К.С. Казахские кинжалы и тесаки (исследование на основе музейных и иконографических материалов).....	384
Искаков А.Ш. Ұлытау – Жезқазған өңірінің Алтын Орда кезеңінің ескерткіштері туризм дамуының маңызды бағыты.....	399
Шәкен Б. Жыға – экскурсия объектісі ретінде (музей педагогикасының тиімділігі жөнінде).....	403
Құрбанәлі Ж. Еліміздегі тарихи-мәдени мұраны сақтау және насихаттаудағы	

қорық-музейлердің үлесі	407
Айтқұлова Э.Ә., Амаргазиева Ә.Ж. «Есік» қорық-музей қорындағы кола дәуіріне тән ғұрыптық бұйымдар коллекциясы	410
Кушенко А. Механизм реализации культурно-образовательных программ и проектов в онлайн-формате (из опыта Центрального государственного музея РК)	415
Қыдырәлиева Г.Қ. Балаларға арналған интерактивті музейлік-педагогикалық бағдарламалары (ҚР MOM тәжірибесінен)	420
Бакқұлова С.М. ҚР MOM қайырымдылық әлеуметтік жобалары	423
Дандығараева Б. Қазақстан Республикасы Мемлекеттік орталық музейіне келушілерге әсер еткен факторлар немесе Орталық музей келушілерді қалай тартады.....	425
Стамқұлова Г. ҚР MOM археология қорындағы Арыс мәдениеті коллекциясының қалыптасу тарихынан үзінді	428
Курбанов К.Н. Кибла-намо – печать-компас середины XIX века из Бухары	431
Курбанов Б.Г. Поднос из сокровищницы Бухарского эмира	433
Мурзинцева А.Е. Естественноисторические музеи в Республике Бурятия	435
Бағдаулетова Б., Қыбырай Ж. Қазақстан Республикасы Мемлекеттік орталық музейінде шетел қонақтары үшін экскурсия ұйымдастыру ісінің жүзеге асырылуы.....	444
Буркитбаев Д. Қазақтың материалдық мәдениеті Абай шығармашылығында (ҚР Мемлекеттік Орталық музей экспозициясы негізінде)	447
Ашимова Ү. Музейлік затты зерттеу мен насихаттау: кезеңдері, әдістері (ҚР MOM тәжірибесінен).....	450

ЕСТЕЛІКТЕР МЕН ХАБАРЛАР

Жолдасбаева К.О. Археология ғылымында із қалдырған дара тұлға – Сәйден Жолдасбайұлының еңбектерінен үзінді	456
Жолдасбаева Д.М. Сәйден Жолдасбайұлы туралы қысқаша өмір-дерек (ағайын-туыстарының естеліктері негізінде).	461

Ғылыми басылым

«ОРТАЛЫҚ АЗИЯНЫҢ ЕЖЕЛГІ ЖӘНЕ ДӘСТҮРЛІ ҚОҒАМДАРЫНЫҢ ТАРИХИ-
МӘДЕНИ МҰРАСЫ: ЖАҢА АШЫЛЫМДАР МЕН ПӘНАРАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР» атты
«ХІІІ Оразбаев оқулары» халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ

20-21 мамыр, 2021 жыл

ИБ №14642

Басуға 22.06.2021 жылы қол қойылды. Формат 70x100 ¹/₈.

Көлемі 58,5 б. т. Тапсырыс №6172. Таралымы 30 дана.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің

«Қазақ университеті» баспа үйі.

Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.